

De Vlaamse economie: vijf wegen richting duurzaamheid

Economisch draagvlak

De hedendaagse Vlaamse economie steunt voornamelijk op de secundaire en tertiaire sector. Zij vormen samen de basis voor de welvaart die wij vandaag in Vlaanderen kennen. Wat betreft de secundaire sector staat Vlaanderen vooral sterk in een aantal mediumtechnologische sectoren zoals de chemische industrie, de wagenindustrie en de machine- en apparatenindustrie en niet-technologische sectoren zoals de transportassemblage, de voedings- en textielindustrie. Hoogtechnologische sectoren zoals de vervaardiging van farmaceutische producten, audio-, video- en telecommunicatieapparatuur en kantoormachines en computers zijn minder goed uitgebouwd in Vlaanderen. Toch zorgen de medium- en hoogtechnologische sectoren in Vlaanderen samen voor 42,79% van de toegevoegde waarde, net het EU-15-gemiddelde. Op het vlak van de werkgelegenheid scoort Vlaanderen erg goed in de hoge en mediumhoge sectoren met een aandeel van 8,13% van de totale tewerkstelling. Hiermee wordt Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en zelfs Zweden voorafgegaan, enkel Duitsland deed het in 2002 beter met 9,13%.

Een gelijkaardige analyse kan gemaakt worden voor de dienstensector. Hier worden de post en de telecommunicatie, de activiteiten in verband met computers en het speur- en ontwikkelingswerk als hoogtechnologische dienstensectoren beschouwd. Deze sectoren vertegenwoordigen in Vlaanderen 5,30% van de totale toegevoegde waarde terwijl alle andere landen boven de 10% uitstijgen en het EU-15-gemiddelde 13,85% bedraagt. Ook hier tonen de tewerkstellingscijfers een beter beeld. De kennisintensieve dienstensector zorgde in 2003

voor 37,9% van de totale tewerkstelling in Vlaanderen. Dit is minder dan in de Scandinavische landen, Nederland en het Verenigd Koninkrijk maar wel nog steeds ruimschoots boven het EU-25-gemiddelde van 29,80% (EU-15: 33,66%).

Om het doel, een duurzame Vlaamse economie, te bereiken, bewandelt de Vlaamse regering vijf verschillende paden. Pas als een positieve evolutie in al deze elementen kan worden bewerkstelligd, leidt dit tot een duurzame economie die onze welvaart op peil houdt en zelfs verhoogt.

Competitieve kenniseconomie

Een eerste doel is Vlaanderen om te vormen tot een competitieve kenniseconomie. Aangezien snelheid hierbij van primordiaal belang is, wil Vlaanderen zich dan ook ontwikkelen tot de 'first mover'. Een verhoging van de uitgaven in O&O zijn een essentieel gegeven in de ontwikkeling van een competitieve kenniseconomie. Deze uitgavenpost zal tegen 2009 dan ook verhoogd worden met 200 miljoen euro. Om competitief te blijven is het administratief, fiscaal en reglementair karakter van Vlaanderen vaak doorslaggevend. De vestigingsstrategie van ondernemingen hangt hier immers in erg grote mate mee samen. De Vlaamse regering probeert de ideale omstandigheden te creëren om kennisintensieve activiteiten naar Vlaanderen te halen en die hier ook te houden. Het Odysseus-programma moet in dit licht bekeken worden. Met dit programma probeert de Vlaamse overheid Vlaamse toponderzoekers, die momenteel in het buitenland werken, terug naar ons land te halen. Toch worden ook de traditionele sectoren niet in de kou gezet want ook zij zullen genieten van ontwikkelde inno-

vaties in de kennisintensieve industrie, bijvoorbeeld via procesinnovatie.

Spin-offs

In een competitieve kennisindustrie werken onderzoekscentra, universiteiten en hogescholen nauw samen met de bedrijfswereld. Daarom wil de Vlaamse regering ook de spin-offs uitbreiden en verbeteren.

De ondernemerschapportefeuille probeert daarenboven advies en kennis van onderzoekscentra en universiteiten betaalbaar te maken. Hierdoor wordt de brug gemaakt tussen onderzoekscentra en bedrijven. De invoering van de elektronische ondernemerschapportefeuille is een maatregel die zowel voor starters als voor reeds bestaande bedrijven nuttig is. Deze elektronische portefeuille vervangt de vier huidige chequesystemen, de gratis-opstartcheques, de durf-na-advies-cheques (Dna-cheques), de opleidingscheques en de adviescheques. De ondernemer kan via deze ondernemerschapportefeuille een bepaald subsidiebedrag aanvragen en dit naar eigen behoefte aanwenden om opleidingen, adviezen, kennisoverdracht of mentorschap te financieren. Om alle aspecten van zijn onderneming naar behoren te beheren heeft de onderneming immers een verscheidenheid aan expertise, kennis, opleiding, mentorschap en ondersteuning nodig. Ondernemerschap gaat namelijk verder en is ruimer dan het volgen van een opleiding of het inwinnen van advies. Bovendien wil de Vlaamse overheid ook de nadruk leggen op levenslang leren. Opnieuw kan de ondernemerschapportefeuille als ondersteuningsinstrument worden gebruikt voor het aankopen van opleiding.

Verbetering infrastructuur

Bijkomend moet Vlaanderen zich ook meer ontpoppen als een competitieve investeringsregio. Vlaanderen moet zich naar de buitenwereld toe profileren als een regio die economisch erg aantrekkelijk is om in te investeren. Vlaanderen heeft hier een aantal troeven in handen die het moet uitspelen en onderhouden naar de toekomst toe. De hoge levenskwaliteit, de goede ligging van Vlaan-

deren, de goede transportmogelijkheden, hoogopgeleide en dynamische arbeidskrachten zijn enkele kenmerken die we moeten proberen te behouden. Nadelen zouden dan weer moeten weggewerkt worden. De Vlaamse regering besteedt hier dan ook veel aandacht aan. Er zal in de nabije toekomst nog heel wat geld vloeien naar infrastructuurwerken. Zo zal de komende jaren telkens meer dan een miljard euro in onder meer zee- en luchthavens, spoorwegen en de missing links in het wegennet gepompt worden. In een dichtbevolkte regio als Vlaanderen is een gedegen ruimtelijk-economisch beleid van wezenlijk belang. Aan het bedrijfsleven moeten voldoende kwaliteitsvolle bedrijfshuisvestingsmogelijkheden worden aangeboden. Hiertoe wordt de 'ijzerenvoorraad' als strategisch instrument naar voor geschoven. De ijzerenvoorraad is niet enkel een norm maar moet vooral ook dienen als monitoring-instrument.

Investerings bevorderen

Met de oprichting van Flanders Investment and Trade (FIT), die een samenvoeging is van de Dienst Investerings in Vlaanderen (DIV) en Export Vlaanderen, wordt gepoogd om op een geïntegreerde wijze via een effectieve prospectiepolitiek buitenlandse investeerders aan te trekken. De missie van het FIT bestaat erin om, als element in de sociaal-economische ontwikkeling in Vlaanderen, door middel van zijn binnen- en buitenlands netwerk, het internationaal ondernemen op een duurzame wijze te bevorderen. Dit gebeurt door het aanbieden van kwalitatief hoogstaande en specifieke diensten aan alle ondernemingen in Vlaanderen teneinde deze bij alle facetten van het internationaal ondernemen te begeleiden, te ondersteunen en te stimuleren.

Ook de nieuwe notionele intrestaftrek, een federale maatregel, past in dit kader. Deze regel maakt dat bedrijven de kosten om een eigen vermogen op te bouwen, fiscaal mogen aftrekken. Buitenlandse investeerders zullen hierdoor sneller geneigd zijn om in Vlaanderen te investeren.

Wetenschap en innovatie zijn essentieel voor de welvaart van Vlaanderen en verdienen dan ook extra aandacht. Vlaanderen wil de gedane belofte in Lissabon en Barcelona nakomen, om tegen 2010 een gemiddeld bestedingsniveau aan O&O te be-

reiken van 3% van het BBP. In uitvoering van het Innovatiepact zal in 2006 50 miljoen euro extra ter beschikking worden gesteld. Deze extra budgettaire ruimte moet bewijzen dat de Vlaamse overheid haar engagement om de doelstelling te halen, wel degelijk aangaat.

De Vlaamse overheid wil niet alleen zelf meer investeren in innovatie, ze wil ondernemingen ook stimuleren meer te innoveren. Hiervoor riep ze een aantal maatregelen in het leven. Er is bijvoorbeeld de IWT-steun voor KMO's, een gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor bepaalde onderzoekers in universiteiten en hogescholen en steun aan competentiepools zoals Flanders Drive en het Interdisciplinaire Instituut voor BreedBand-Technologie.

Specifiek voor innovatieve ondernemingen werd het **VINNOF**, het Vlaams innovatiefonds, opgericht. Dit fonds zal investeren in startende, innovatieve bedrijven en zo een antwoord bieden op het tekort aan financiering voor innovatieve projecten die in de aanloopfase naar de uitwerking van een product aanzienlijke middelen opslopen.

Ook kennistransfer staat hier centraal. Het is immers niet de bedoeling een kennisparadox te creëren. Het belang van spin-offs en andere samenwerking tussen wetenschappers en universiteiten enerzijds en de rest van de maatschappij anderzijds is van zeer groot belang.

Meer ondernemerschap stimuleren

Een vierde factor behelst het stimuleren van meer ondernemerschap. Meer mensen zouden in Vlaanderen de stap moeten zetten naar een eigen onderneming. De Vlaamse regering probeert dit op talrijke manieren te ondersteunen.

In de eerste plaats zorgt de Vlaamse overheid ervoor dat de bestaande ondernemingszin bij de Vlaamse bevolking alle kansen krijgt door de huidige knelpunten zoveel mogelijk op te lossen.

Financiering, een vaak te overwinnen hindernis voor zowel startende als groeiende ondernemingen, is hiervan een mooi voorbeeld. De Vlaamse regering heeft ervoor gekozen ondernemers een breed palet van mogelijkheden aan te bieden zodat deze in staat zijn naargelang de specifieke behoefte gemakkelijker toegang te krijgen tot de meest aangewezen financieringsvorm. De drie f'en (friends, family, fools) blijken hier erg belangrijk. De **vrien-**

denlening moet in dit licht gezien worden. Met de vriendenlening wil de Vlaamse overheid via een fiscaal voordeel particulieren aanmoedigen om geldmiddelen ter beschikking te stellen van startende ondernemingen.

De **vernieuwde waarborgregeling** wil het verlenen van kredieten voor de financiering van investeringen toegankelijker maken voor KMO's. Door een tekort aan zekerheden kunnen heel wat starters maar ook KMO's die reeds langer bestaan geen krediet verkrijgen bij een financiële instelling. De waarborgregeling lost dit probleem op doordat de Vlaamse overheid zich hierbij borg stelt voor een gedeelte van het krediet dat een KMO nodig heeft. Uiteraard zijn er wel een aantal voorwaarden verbonden aan deze waarborgregeling. De looptijd van het krediet mag bijvoorbeeld niet langer zijn dan de bedrijfseconomische levensduur van de investering.

De **ARKimedes-regeling** werd ontwikkeld voor bedrijven die een grotere kapitaalbehoefte hebben. **ARKimedes** geeft professionele risicokapitaalverschaffers de kans om bovenop elke euro private middelen die zij investeren in een Vlaamse KMO één euro te investeren vanuit een ARKimedesfonds. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking waarbij de overheid flankerend optreedt en niet rechtstreeks tussenkomt op bedrijfsniveau. De oprichting van **het Business Angel Netwerk Vlaanderen** (BAN Vlaanderen) in januari 2004 zorgde voor een extra mogelijkheid voor de ondernemer om aan middelen maar ook aan knowhow, ervaring en contacten te geraken om de groei van zijn onderneming te financieren. Dit platform brengt startende en groeiende ondernemingen op zoek naar risicokapitaal in contact met informele investeerders, de zogenaamde business angels. De Vlaamse overheid ondersteunt dit netwerk financieel.

De **groei premie** is specifiek voor ondernemingen die investeren in Vlaanderen. Voor het toekennen van een groei premie wordt gebruik gemaakt van een oproepsysteem ('call') waarbij tijdens een bepaalde periode aanvragen kunnen worden ingediend. Die aanvragen worden in een wedstrijdformule met elkaar vergeleken en aan de hand van specifieke criteria (beleids- en bedrijfseconomische criteria) gerangschikt. Aan de best scorende projecten wordt een groei premie toegekend.

Een ander knelpunt is de zogenaamde 'red tape', de vermindering van de administratieve lasten ge-

koppeld aan de vraag van het bedrijfsleven tot een grotere transparantie en vereenvoudiging bij de contacten met de overheid. Hieraan zal het Vlaams Agentschap Ondernemen, kortweg **VLAO** tegemoet komen. Zij zullen vanaf 1 januari 2006 de unieke toegang worden voor alle contacten tussen de Vlaamse overheid en de ondernemers. 'Single front office, multiple back office' luidt het adagium. Daarmee komt de Vlaamse regering tegemoet aan een duidelijke vraag van ondernemers naar een lagere drempel tussen overheid en onderneming.

Leren ondernemen

De Vlaamse Regering wil echter meer doen dan de bestaande ondernemingszin benutten. Ook de **ondernemerszin aanmoedigen** is van groot belang voor de economische welvaart – en dus het maatschappelijk welzijn van Vlaanderen. Er bestaat een sterke positieve relatie tussen ondernemerschap en economische groei én tussen ondernemerschap en werkgelegenheid. Onderzoek heeft aangetoond dat het zinvol is jongeren zo vroeg mogelijk kennis te laten maken met ondernemende rolmodellen. Het stimuleert hun ondernemende vaardigheden en attitudes en het vergroot de kans dat zij later zelf ook ondernemer zullen worden. Daarom ondersteunt de Vlaamse overheid tal van initiatieven die zich toelagen op het aanleren van vaardigheden die belangrijk zijn om succesvol te ondernemen. De mini-ondernemingen, Bizidee, Dream, enzovoort laten jongeren kennismaken met tal van verschillende aspecten van het ondernemerschap.

De Vlaamse regering riep ook de **brugprojecten** in het leven. Deze projecten hebben tot doel de zin voor het ondernemerschap bij de leerlingen en studenten, van lagere school tot universiteit, te bevorderen. Via een call worden projecten gesteund die als het ware een brug slaan tussen het onderwijs – op welk niveau dan ook – en het bedrijfsleven. Het project moet beide partijen weliswaar een meerwaarde bieden. Een nieuwe oproep is gepland voor 2006.

Ook vrouwen en allochtonen worden aangespoord om meer te ondernemen. Deze groepen zijn immers ondervertegenwoordigd bij de ondernemers in het algemeen en meer nog specifiek bij de starters.

Daarnaast wordt getracht om het brede publiek te sensibiliseren door middel van tv-programma's ten einde een beter imago van het ondernemerschap te creëren.

De Vlaamse regering bekijkt het ondernemerschap vanuit een erg brede invalshoek. Dit wordt nogmaals aangetoond bij de invoering van de **oproep ondernemerschap**. Door middel van een oproep krijgt de creativiteit van het veld volop de kans en kan men de beschikbare middelen op de meest efficiënte en effectieve manier gebruiken. De doelstelling blijft erin bestaan de cultus van de initiatiefnemer verder te ontwikkelen en kansen te creëren voor ondernemend gedrag, zowel op het niveau van het individu, de onderneming als op dat van de maatschappij.

Besluit

De Vlaamse economie wordt vandaag – net als vele anderen – geconfronteerd met ontwikkelingen als globalisering, vergrijzing, verschuiving van een industriële naar een diensteneconomie, enzovoort. Wanneer deze fenomenen niet adequaat worden aangepakt, zal dit grote gevolgen hebben voor onze toekomstige welvaart.

Indien Vlaanderen een van de meest welvarende regio's van Europa wil blijven, dan zal het op elk van deze fenomenen een passend antwoord moeten vinden.

De Vlaamse regering beseft dat de antwoorden in de bron van al deze welvaart, het creëren van economische groei, verscholen liggen.

Het geven van meer slagkracht aan de Vlaamse economie is de topprioriteit van de huidige Vlaamse regering wat bleek uit het regeerakkoord en nogmaals werd benadrukt in de septemberverklaring van minister-president Yves Leterme.

*Els Vermander
Administratie Economie*

Bibliografie

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (2005). *Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2005*. Brussel: SERV.

Administratie Planning en Statistiek (2005). *VRIND 2004/2005. Vlaamse Regionale Indicatoren*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Moerman, F. (2004). *Beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel 2004-2009*.

Vlaamse Regering (26 september 2005). *Algemene Beleidsverklaring*.

Vlaamse Regering (2004). *Vertrouwen geven, Verantwoordelijkheid nemen*. [Regeerakkoord 2004-2009]